

Metodika sociálno- právneho poradenstva v komunitnom centre

ČLOVEK V OHROZENÍ, N. O.
2020

Metodika sociálno- právneho poradenstva v komunitnom centre

**ČLOVEK V OHROZENÍ, N. O.
2020**

TENTO PROJEKT JE PODPORENÝ Z EURÓPSKEHO SOCIÁLNEHO FONDU.

Obsah

/	DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE TÝKAJÚCE SA AKTUÁLNOSTI LEGISLATÍVNYCH INFORMÁCIÍ	5
/	ÚVOD	7
1.	MOŽNOSTI SOCIÁLNO-PRÁVNEHO PORADENSTVA V KOMUNITNOM CENTRE	9
1.1.	Možnosti a limity sociálno-právneho poradenstva v komunitnom centre	10
2.	PORADENSTVO V OBLASTI FINANCIÍ A HOSPODÁRENIA	11
2.1.	Príslušné zákony	11
2.2.	Najčastejšie problémy, s ktorými sa obracajú klienti na KC	11
2.3.	Čo je úlohou a kompetenciou KC	12
2.4.	Čo už nie je kompetenciou KC	15
2.5.	Na čo si dať pozor	15
2.6.	Kam je možné klienta nasmerovať:	15
3.	PORADENSTVO V OBLASTI ZÁKLADNÝCH OBČIANSKÝCH PRÁV	16
3.1.	Príslušné zákony	16
3.2.	Najčastejšie problémy, s ktorými sa obracajú klienti na KC	16
3.3.	Čo je úlohou a kompetenciou KC	17
3.4.	Čo už nie je kompetenciou KC	18
3.5.	Na čo si dať pozor	19
3.6.	Kam je možné klienta nasmerovať:	19
4.	PORADENSTVO V OBLASTI SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA	20
4.1.	Príslušné zákony	20
4.2.	Najčastejšie problémy, s ktorými sa obracajú klienti na KC	20
4.3.	Čo je úlohou a kompetenciou KC	21
4.4.	Čo už nie je kompetenciou KC	22
4.5.	Na čo si dať pozor	22
4.6.	Kam je možné klienta nasmerovať	22

5. PORADENSTVO V OBLASTI BÝVANIA	23
5.1. Príslušné zákony	23
5.2. Najčastejšie problémy, s ktorými sa obracajú klienti na KC	23
5.3. Čo je úlohou a kompetenciou KC	23
5.4. Čo už nie je kompetenciou KC	24
5.5. Na čo si dať pozor	24
5.6. Kam je možné klienta nasmerovať	24
6. PORADENSTVO V OBLASTI PRÁCE	25
6.1. Príslušné zákony	25
6.2. Najčastejšie problémy, s ktorými sa obracajú klienti na KC	25
6.3. Čo je úlohou a kompetenciou KC	26
6.4. Čo už nie je kompetenciou KC	27
6.5. Na čo si dať pozor	27
6.6. Kam je možné klienta nasmerovať	27
/ ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY A UVÁDZANÝCH ZÁKONOV	28
/ ZÁKONY	28
/ ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	30
/ ZOZNAM TABULIEK	30

**Metodika sociálno-právneho poradenstva
v komunitnom centre**

VYDAVATEL: Človek v ohrození, n. o.

ROK VYDANIA: 2020

AUTORKY: Mgr. Klaudia Schneiderová, PhD., JUDr. Martina Stašíková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA: Natália Glončáková

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Svetozár Šomšák

ISBN: 978-80-89817-39-9

/ **Dôležité upozornenie týkajúce sa aktuálnosti legislatívnych informácií**

Metodika sa primárne opiera o platnú legislatívu vo viacerých oblastiach – exekúcie, osobné bankroty, rodinné právo, sociálne zabezpečenie, pracovné právo a iné. Všetci však vieme, že zákony sa neustále novelizujú a môže sa stať, že aktuálnosť informácií v tejto metodike sa v dôsledku takejto novelizácie pozmení. Ponúkame jednoduchý návod, ako si v prípade potreby overiť, či konkrétny zákon/zákonné ustanovenie platí a v akom znení. Zákony je možné vyhľadať na oficiálnej webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR <https://www.justice.gov.sk/> v sekcii „§ Právne predpisy“, ďalej „PLATNÉ PRÁVNE PREDPISY – SLOV – LEX“ a vo vyhľadávacom okienku hore v strednej časti je možné zadať konkrétny právny predpis. Zadať je možné číslo zákona či iného právneho predpisu, alebo aj jeho názov, prípadne len časť názvu zákona, a to aj bez diakritiky. Ak je potrebné z nejakého dôvodu vyhľadať zákonné znenie účinné k dátumu v minulosti, po rozkliknutí konkrétneho zákona si môžete v sekcii „História“ prezrieť všetky novely zákona aj s ich účinnosťou a tieto si opäť novým vyhľadávaním nájsť. Druhá možnosť je, že v sekcii „História“ si vpravo hore nastavíte dátum účinnosti konkrétneho zákona tak, ako potrebujete – zákony sa automaticky zobrazia v aktuálnom znení, ale takýmto spôsobom si môžete určiť, že daný zákon sa vám zobrazí v účinnom znení, napr. pred prijatím zásadnejšej novely zákona. Pre úplnosť dodávame, že táto metodika bola finalizovaná v priebehu mesiacov marec a apríl 2020 a k tomuto dátumu sú informácie v nej obsiahnuté aktuálne.

/ Úvod

Nezisková organizácia Človek v ohrození je jedným z najväčších poskytovateľov sociálnych služieb orientovaných na marginalizované rómske komunity (ďalej len „MRK“) a komunitný rozvoj na Slovensku. Otázke sociálnej inklúzie MRK sa venuje od roku 2004, pričom jej hlavnou misiou v tejto oblasti je riešenie problémov, akými sú generačná chudoba, dlhodobá nezamestnanosť, nízka úroveň vzdelania a zadlženosť klientov s cieľom začleňovať MRK do majoritnej spoločnosti. Od začiatku svojej činnosti realizuje terénne sociálne a komunitné služby v obciach s MRK, pričom v súčasnosti na dennej báze prevádzkuje päť komunitných centier a jednu kanceláriu pracovného poradenstva. Okrem priamej práce s klientmi a komunitami má Človek v ohrození ambíciu podieľať sa na zlepšovaní verejných politík v oblasti sociálnych služieb, zamestnávania a finančnej gramotnosti a oddlžovania klientov.

Metodika sociálno-právneho poradenstva v komunitnom centre je metodickým výstupom projektu „Lepšie verejné politiky pre MRK“ (NFP 314010L915) financovaného v rámci OP Efektívna verejná správa. Projekt má za cieľ „zvýšiť kvalitu verejných politík sociálneho začleňovania MRK prostredníctvom prenosu špecifického know-how organizácie Človek v ohrození, n. o., ako aj iných mimovládnych organizácií a aktérov pôsobiacich v danej téme v Prešovskom samosprávnom kraji, k tvorcom verejných politík v danej oblasti“ (s. 2, Žiadosť o poskytnutie NFP). Projekt je orientovaný na analyzovanie, popisovanie, no najmä aktívne ovplyvňovanie aktivít tvorcov verejných politík zameraných na podporu sociálneho začleňovania MRK, ktoré spočíva v integrovanom monitorovaní aktuálnej situácie v predmetných verejných politikách, v hodnotení ich efektívnosti a následnej formulácii návrhov opatrení na ich zlepšenie. Okrem toho sú plánovanými výstupmi projektu metodické materiály pre zamestnancov komunitných centier v rôznych oblastiach sociálnej práce, zamestnávania a finančnej gramotnosti a oddlžovania.

Metodika sociálno-právneho poradenstva v komunitnom centre je materiálom, ktorý vznikol ako reakcia na dopyt zamestnancov komunitných centier, nakoľko najmä na odborných garantoch sa klienti často obracajú aj s potrebou špecializovaného poradenstva. Vo všeobecnosti je totiž komunitné centrum inštitucionálnym zariadením, ktoré poskytuje primárne programy a reaguje pritom na aktuálne páľčivé problémy a potreby miestnej komunity. Ako ukázala prax komunitných centier, ich zamestnanci sú zvyčajne prvými osobami, na ktoré sa klienti obracajú v prípade, že riešia nejaké právne problémy a tiež vtedy, keď potrebujú radu, pomoc alebo podporu, ktorá sa týka otázok okrajovo alebo priamo súvisiacich s oblasťou práva. Nie je reálne komplexne obsiahnuť celú tému sociálno-právneho poradenstva a všetky oblasti, s ktorými potreba sociálno-právneho poradenstva môže súvisieť. Metodika sociálno-právneho poradenstva v komunitnom centre má slúžiť ako základný prehľad možností poradenstva v komunitnom centre v oblasti financií a hospodárenia, v oblasti základných občianskych práv, v oblasti sociálneho zabezpečenia, v oblasti bývania a v oblasti práce. V každej z oblastí uvádza príslušné zákony, ktoré sa témy dotýkajú. Okrem toho uvádza, s akými problémami sa najčastejšie klienti obracajú na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození, približuje, čo môže byť úlohou a kompetenciou zamestnancov komunitných centier v danej oblasti a naopak, kedy sa už kompetencie komunitného centra končia a je potrebné klientov nasmerovať do iných inštitúcií. Vo

vybraných oblastiach metodika uvádza aj konkrétne postupy a upozorňuje, na čo by si zamestnanci komunitného centra mali dať obzvlášť pozor.

Ako sme už uviedli, metodika nepredstavuje komplexný materiál v daných oblastiach a má slúžiť ako základný rámec. V žiadnom prípade by nemala nahrádzať komunikáciu s regionálnymi koordinátormi, koordinátormi v rámci organizácií, s metodickým tímom alebo s relevantnými inštitúciami. Veríme však, že vám pomôže v základom zorientovaní sa v danej problematike a v možnostiach intervencie komunitného centra.

1. Možnosti sociálno-právneho poradenstva v komunitnom centre

Základné sociálne poradenstvo a pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov patria medzi činnosti, ktoré sú na základe zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách poskytované osobám v nepriaznivej sociálnej situácii v komunitnom centre. Najmä na odborných garantov sa však klienti často obracajú aj s potrebou špecializovaného poradenstva. Vo všeobecnosti je totiž komunitné centrum inštitucionálnym zariadením, ktoré poskytuje primárne programy a reaguje na aktuálne páľčivé problémy a potreby miestnej komunity. Ako ukázala prax komunitných centier, ich zamestnanci sú zvyčajne prvými osobami, na ktoré sa klienti obracajú v prípade, že riešia nejaké právne problémy, alebo v prípade, že potrebujú radu, pomoc či podporu vo sfére, ktorá sa okrajovo alebo priamo týka právnej oblasti.

Je preto potrebné vymedzenie základných pojmov, ako sú základné sociálne poradenstvo, špecializované sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a advokácia, kým prejdeme ku konkrétnym problémom, s ktorými sa najčastejšie klienti obracajú na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození a vymedzíme, aké sú úlohy, možnosti a kompetencie komunitných centier a kedy sa zároveň možnosti intervencií komunitných centier končia a je potrebné klientov nasmerovať k iným odborníkom alebo inštitúciám.

Sociálne poradenstvo je podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách odbornou činnosťou zameranou na pomoc fyzickej osobe, ktorá je v nepriaznivej sociálnej situácii. Vykonáva sa na úrovni **základného sociálneho poradenstva**, ktoré spočíva v posúdení povahy problému jednotlivca, rodiny alebo komunity, v poskytnutí základných informácií o možnostiach riešenia problému a taktiež v odporúčaní a sprostredkovaní ďalšej odbornej pomoci a na úrovni **špecializovaného poradenstva**, ktoré je zistením príčin vzniku, charakteru a rozsahu problémov fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a poskytnutie konkrétnej pomoci. **Pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov** definuje zákon ako odbornú činnosť, ktorá sa vykonáva so súhlasom plnoletej osoby a je zameraná na poradenstvo pri vybavovaní úradných záležitostí, pomoc pri vybavovaní osobných dokladov, pri spisovaní a podávaní písomných podaní, vypisovaní tlačív, pri písomnej komunikácii v úradnom styku a vybavovaní iných vecí v záujme fyzickej osoby.

Advokácia, nie v zmysle praxe advokátov, ale ako jedna z rolí sociálnych pracovníkov, môže byť chápaná ako:

1. proces práce s klientmi, alebo v mene klientov, zameraný na získanie služieb alebo zdrojov pre klientov, ktoré by im inak neboli poskytnuté;
2. ako proces orientovaný na zmenu rešpektovaných zásad, postupov alebo praxe, ktoré majú nepriaznivý vplyv na klienta;
3. ako aktivity smerujúce k podpore prípravy a prijatia nových právnych predpisov, alebo dosiahnutie zmien v politike, ktoré povedú k poskytnutiu potrebných prostriedkov alebo služieb (Hepworth a Larsen, 1986, In Levická, 2018, s. 115).

Advokáciu ako jednu z rolí sociálnych pracovníkov tak môžeme vnímať na úrovni práce s konkrétnym klientom, na úrovni obhajoby a presadzovania jeho záujmov a nárokov a na úrovni presadzovania spoločenských systémových zmien.

1.1. MOŽNOSTI A LIMITY SOCIÁLNO-PRÁVNEHO PORADENSTVA V KOMUNITNOM CENTRE

Je veľmi dôležité poukázať na fakt, že každý sociálny poradca, vrátane zamestnancov komunitných centier, by mal poznať a ovládať zákonné limity svojich kompetencií v poradenskej činnosti. Sociálny poradca nemôže zasahovať do právneho poradenstva a takisto nemôže nahrádzať úlohu orgánov činných v trestnom konaní. Právne poradenstvo v oblasti právnych problémov, ale aj problémov súvisiacich so sociálno-patologickými javmi a kriminalitou mládeže a dospelých, môže poskytovať iba advokát alebo organizácie, ktoré majú oprávnenie na poskytovanie právneho poradenstva v zmysle zákona č. 586/2003 o advokácii.

Je však vhodné, aby aspoň odborný garant komunitného centra alebo odborný pracovník komunitného centra mali základný prehľad v oblastiach obsahujúcich problémy, s ktorými sa klienti a komunity najčastejšie obracajú na komunitné centrá. Ich rolou teda môže byť poskytnutie základného alebo špecializovaného poradenstva klientom, pomoc v oblastiach, ktoré spadajú do ich kompetencie, identifikovanie oblastí, ktoré už do ich kompetencie nezapadajú a následné nasmerovanie klientov k iným odborníkom alebo inštitúciám.

V nasledujúcich kapitolách sme sa inšpirovali rozdelením sociálneho poradenstva podľa oblastí, ktoré definoval Oláh (2017), a to v kategóriách bývanie, financie a hospodárenie, základné občianske práva, sociálne zabezpečenie. Z jeho rozdelenia sme vynechali oblasť zdravia a pridali oblasť práce a v každej oblasti sme definovali príslušné zákony, najčastejšie problémy v danej oblasti, s ktorými sa klienti obracajú na komunitné centrá, špecifikovali sme možné úlohy a kompetencie a uviedli sme, kedy už kompetencie komunitných centier končia a je potrebné klienta nasmerovať k inému odborníkovi alebo do inej inštitúcie. Taktiež uvádzame, kto sú odborníci a inštitúcie, do ktorých klienti môžu byť nasmerovaní.

Pokladáme za dôležité poukázať na fakt, že táto metodika nie je komplexným materiálom, ktorý by zastrešoval všetky oblasti dotýkajúce sa práva v rámci poradenstva a dokonca ani v rámci vyšpecifikovaných oblastí nepokrýva všetky možné problémy a všetky ich možné a dostupné riešenia. Je základným manuálom a prehľadom, ktorý môže zamestnancom komunitných centier pomôcť zorientovať sa v kontexte a môže byť teda prvým krokom, ktorý ich môže nasmerovať k ďalším zákonom, publikáciám alebo už spomínaným iným odborníkom a inštitúciám.

2. Poradenstvo v oblasti financií a hospodárenia

Poradenstvo v oblasti financií a hospodárenia môže byť poradenstvom v oblasti príslušnej legislatívy (kapitola 2.1.), no taktiež môže súvisieť s komunikáciou a sprostredkovaním kontaktu medzi klientom a príslušnými inštitúciami. Okrem toho sa zamestnanci komunitných centier môžu podieľať na tvorbe plánu a stratégií riešenia konkrétnej krízovej situácie, alebo sa môžu zamerať na preventívne opatrenia na zamedzenie opakovaného vzniku krízových situácií formou prednášok a školení so zameraním napríklad na protidlhové poradenstvo alebo základnú finančnú gramotnosť.¹

2.1. PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY

Zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok
Zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve
Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách
Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa
Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. a pod.
Zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní

TABUĽKA Č. 1 – Príslušné zákony v oblasti financií a hospodárenia

2.2. NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY, S KTORÝMI SA OBRACAJÚ KLIENTI NA KC

Na komunitné centrá Človek v ohrození, n. o. sa klienti najčastejšie obracajú s nasledujúcimi problémami:

- + dlhová záťaženosť – splácanie, splátkové kalendáre,
- + exekúcie – splácanie, splátkové kalendáre, dopad na mzdu,
- + exekúcia verzus vyživovacia povinnosť,
- + zastavenie úrokov z exekúcií,
- + osobný bankrot,
- + zriadenie účtu – nastavenie platieb, žiadosti o platby na účet,
- + národná diaľničná spoločnosť – pokuty, jazdy bez platnej známky.

¹ Oláh, M. 2017. Sociálne poradenstvo

2.3. ČO JE ÚLOHOU A KOMPETENCIOU KC

DLHY A EXEKÚCIE:

- + Pomôcť klientovi zorientovať sa v jeho dlhovej situácii, vysvetliť klientovi riziká situácie.
- + Zosumarizovať klientove dlhy na základe podkladov od klienta, alebo získanie týchto podkladov zo súdu či od exekútora, alebo od klientovho veriteľa.
- + Pomôcť dohodnúť klientovi splátkový kalendár.
- + Pomôcť vypísať klientovi pravidelne mesačne šek, ktorým klient svoj dlh spláca.
- + Dohodnúť spoluprácu pri vyplácaní splátok s osobitným príjemcom, ak sú dávky klientovi vyplácané cez neho.
- + Pomôcť zistiť výšku zrážky zo mzdy od zamestnávateľa klienta.
- + Zistiť, či exekútor nestrháva klientovi viac, ako môže (§ 70 a nasl. Exekučného poriadku).
- + Informovať klienta o ukončení starých exekúcií začatých pred 1. 4. 2017 (podľa zákona o ukončení niektorých exekučných konaní).

EXEKÚCIE

Exekúcia je nútený výkon rozhodnutia, tzv. exekučného titulu (§ 45), a môže ním byť blok na pokutu nezaplatený na mieste, nechcený nedoplatok v sociálnej či zdravotnej poisťovni (hoci aj na položky nepresahujúce niekoľko eur), alebo právoplatné súdne rozhodnutie o tom, že dlžník je povinný zaplatiť svojmu veriteľovi dlžnú sumu z pôžičky, ktorú podľa ním uzatvorenej zmluvy, nehradil.

ZAPLATENIE EXEKÚCIE V SPLÁTKACH

Dlžník môže žiadať podľa § 61g Exekučného poriadku, aby mohol svoj dlh zaplatiť v splátkach.

Exekútor splnenie vymáhaného nároku v splátkach povolí vždy, ak:

- a) povinný je fyzickou osobou,
- b) povinný vymáhaný nárok nespochybňuje,
- c) nejde o opakovanú žiadosť povinného v exekučnom konaní,
- d) vymáhaný nárok presahuje sumu minimálnej mzdy a nepresahuje 2 000 eur,
- e) povinný vyhlási, že vymáhaný nárok bude zaplatený najviac v desiatich mesačných splátkach, ktoré s výnimkou prvej a poslednej splátky budú rovnomerne rozvrhnuté,
- f) povinný zaplatí prvú splátku najmenej vo výške 50 eur do 15 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie a vyhlási, že ďalšie splátky bude platiť mesačne, a to vždy ku dňu kalendárneho mesiaca, ktorý sa číselne zhoduje s dňom zaplatenia prvej splátky.

Exekútor môže vymáhať dlžnú sumu nasledovnými spôsobmi:

- + zrážkami zo mzdy a z iných príjmov,
- + príkazom pohľadávky,
- + predajom hnutelných vecí,
- + predajom cenných papierov,
- + predajom nehnuteľnosti,
- + predajom podniku,
- + príkazom na zadržanie vodičského preukazu v prípade neplatenia vyživovacej povinnosti.

Na čo exekútor nemôže siahnuť

Sú určité obmedzenia, ktoré chránia dlžníka a ktoré nemôže exekútor prekročiť. Napr. pri zrážkach zo mzdy nemôže exekútor siahnuť na celú sumu mzdy, pri predaji hnutelných vecí určené

veci dlžníkovi (povinnému) zobrať nemôže, na predaj nehnuteľnosti treba dosiahnuť určitú výšku dlžnej sumy.

Zrážky zo mzdy sa vykonávajú z čistej mzdy, do ktorej sa pripočítavajú aj odmeny.

Povinnému musí ostať suma životného minima (určená nariadením vlády 268/2006). Sumy životného minima sa upravujú vždy k 1. júlu bežného kalendárneho roka, od júla 2019 je to suma 210,20 € mesačne. Ak má povinný manžela či manželku či ďalšie vyživované osoby, nezraziteľná suma sa zvyšuje o 25% zo sumy životného minima na každú takúto osobu.

Zvyšok príjmu po odrátaní životného minima sa rozdelí na tri časti, resp. tri tretiny. Iba jedna tretina z týchto troch tretín môže byť použitá na vyplatenie exekúcií – dlhom voči banke či inej finančnej inštitúcii, alebo spoločnosti, ktorá dlh vymáha. Druhú tretinu môže exekútor použiť iba v prípade, že je potrebné zaplatiť dlh na dani, nezaplatené výživné na dieťa (výživné na dieťa sa považuje za prednostnú pohľadávku – § 71 Exekučného poriadku) a inú pohľadávku s vysokou dôležitosťou. Posledná, resp. tretia tretina peňazí, musí zostať nedotknutá, no predsa je zablokovaná na ďalšie použitie.

Na čo nemožno siahnuť pri predaji hnutelných vecí

§ 115 Exekučného poriadku: Z vecí, ktoré sú vo vlastníctve povinného, sa nemôže exekúcia týkať tých, ktoré povinný nevyhnutne potrebuje na uspokojovanie hmotných potrieb svojich a svojej rodiny alebo na plnenie svojich pracovných úloh alebo na svoje podnikanie, ani iných vecí, ktorých predaj by bol v rozpore s morálnymi zásadami.

Z exekúcie sú vylúčené:

- a) bežné súčasti odevov, bielizeň a obuv,
- b) nevyhnutné vybavenie domácnosti, a to posteľ povinného a členov jeho rodiny, stôl, stoličky podľa počtu členov jeho rodiny, chladnička, sporák, varič, vykurovacie teleso, palivo, práčka, periny a postelňa bielizeň, bežný kuchynský riad, rádioprijímač,
- c) domáce zvieratá s výnimkou tých, ktoré slúžia na podnikanie,
- d) veci povinného slúžiace na plnenie jeho pracovných úloh alebo na podnikanie do výšky 331,94 eura,
- e) zdravotnícke potreby a iné veci, ktoré povinný potrebuje vzhľadom na svoju chorobu alebo telesnú chybu,
- f) veci, na ktoré sa poskytli dávky v hmotnej núdzi a príspevky k dávke poskytované podľa osobitného predpisu, peňažné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia poskytované podľa osobitného predpisu a opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately finančného charakteru poskytované podľa osobitného predpisu,
- g) osobné motorové vozidlo, ktoré povinný, ktorým je fyzická osoba, potrebuje na individuálnu prepravu a na uspokojovanie potrieb fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a potrieb jeho rodiny alebo členov domácnosti,
- h) snubný prsteň a obrúčka,
- i) hotové peniaze do sumy 165 eur,
- j) študijná literatúra a hračky.

Na čo nemožno siahnuť pri prikázaní pohľadávky z účtu v banke

Exekútor musí nechať povinnému na účte v banke minimálne sumu 165,- EUR.

Na čo nemožno siahnuť pri predaji nehnuteľnosti

Predaj nehnuteľnej veci sa môže vykonať len pri pohľadávke nad 2 000 EUR, pri nižšej sume len výnimočne (pozri § 63 Exekučného poriadku).

Možnosť ukončenia starej exekúcie

Od januára 2020 je možné na základe zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní ukončiť niektoré staré exekúcie (t. j. exekúcie začaté pred 1. aprílom 2017). Ukončenie sa netýka exekúcií, ktoré sa začali po 1. apríli 2017 (odkedy platia nové pravidlá v exekučnom konaní). Stará exekúcia sa podľa zákona zastavuje v prípade, ak uplynulo päť rokov od jej začatia a za posledných 18 mesiacov nebol dosiahnutý výťažok spolu aspoň vo výške 15 Eur.

Osobný bankrot:

- + Podat' klientovi základné informácie o osobnom bankrote – aké sú podmienky, aké formy existujú, ako prebieha proces osobného bankrotu.
- + Pomôcť klientovi určiť, či spĺňa podmienky pre osobný bankrot (napr. či má aspoň jednu exekúciu staršiu ako jeden rok, či naozaj potrebuje osobný bankrot, alebo je pre neho vhodnejšie iné riešenie).
- + Pomôcť klientovi určiť, aká je jeho situácia a či je pre neho výhodné absolvovať osobný bankrot.
- + Určiť rozsah majetku klienta, príjem klienta (mzda, sociálne dávky atď.), rozsah dlhov klienta.
- + Sprevádzať klienta do CPP.
- + Pomôcť klientovi s vyplnením tlačív.
- + Pomôcť klientovi s prijímaním pošty prostredníctvom komunitného centra, pokiaľ má klient problém s doručovaním.
- + Pomôcť klientovi s komunikáciou s exekútorom, pokiaľ tento vykonáva zrážky zo mzdy aj po vyhlásení osobného bankrotu – informovanie exekútora, že na základe vyhláseného osobného bankrotu už zrážky zo mzdy nemá vykonávať.
- + Pomôcť klientovi s hradením poplatku za osobný bankrot po jeho vyhlásení.

Ochrana spotrebiteľa a maximálny úrok:

- + **Ochranu spotrebiteľa** nájdeme v § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka a v zákone č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa – zákon týmito predpismi špeciálne chráni spotrebiteľa.
- + **Spotrebiteľ** je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci svojho podnikania ani zamestnania. Spotrebiteľom je teda ten, kto nakupuje výrobky alebo služby a pritom nevystupuje ako podnikateľ ani zamestnanec.
- + **Spotrebiteľské zmluvy** nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“) - § 53 Občianskeho zákonníka.
- + **Neprijateľnou podmienkou** môžu byť napr. vysoké poplatky za poskytnutie tovaru, alebo služby, či administratívne poplatky. Ide o prípady, keď zmluva obsahuje zmluvnú podmienku, ktorá vyjadruje finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dodané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa, viď napr. rozsudok Krajského súdu Prešov z 21. novembra 2012, sp. zn. 18Co 109/2011: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Komisija-na-posudzovanie-podmienok-v-spotrebiteľských-zmluvach/Rozhodnutia-slovenskych-sudov-vo-veciach-ochrany-spotrebiteľa-detail.aspx?lc=673>.
- + **Neprijateľnou zmluvnou podmienkou** môže byť aj neprimerane vysoká sankcia za nesplnenie záväzku a úroky presahujúce rámeček zákona. Pokojne sa tak môže stať, že na úrokoch či

sankciách dlžník svoj tovar či službu niekoľkonásobne preplatí. Súdy ale takéto podmienky považujú za neprijateľnú podmienku, ktorá vyvoláva v neprospech spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany, hrubú nerovnováhu.

- + **Neprimeraná zmluvná pokuta:** Podľa § 545a Občianskeho zákonníka neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti.
- + **Neprimeraný úrok z omeškania:** Podľa § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka prípustná výška úrokov z omeškania je maximálne o päť percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu. Základnú úrokovú sadzbu ECB nájdeme tu: <https://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/financne-trhy/urokove-sadzby/urokove-sadzby-ecb>
- + **Neprimeranú výšku úroku** je možné namietať u veriteľa či na súde.
- + **Zmienené nariadenie vlády** upravuje aj neprimeranú odplatu či poplatok z omeškania, ale napr. aj minimálnu veľkosť písma v spotrebiteľských zmluvách.

2.4. ČO UŽ NIE JE KOMPETENCIOU KC

- Sociálny pracovník nie je právnik, jeho úlohou nie je vyriešiť zložité právne otázky, ale pomôcť klientovi zorientovať sa v situácii v rámci svojich možností a schopností.
- Podpisovať za klienta napr. tlačivá o osobnom bankrote.

2.5. NA ČO SI DAŤ POZOR

Pri akomkoľvek vyplňaní tlačív a pri jednotlivých úkonoch je potrebné dbať na to, aby daná vec bola spravená v súlade s vôľou klienta najmä v prípadoch, ak klient nevie písať a sociálny pracovník za neho vyplní tlačivá. V tomto prípade klient svoju vôľu prejaví súhlasom so znením textu alebo s obsahom úkonu, ktorý sa vykonáva a podpisom na vyplnenom úradnom tlačive.

TABUĽKA Č. 2 – Načo si dať pozor v oblasti financií a hospodárenia

2.6. KAM JE MOŽNÉ KLIENTA NASMEROVAŤ:

- + Centrum právnej pomoci – vo veciach osobných bankrotov, ale aj vo veciach právnej pomoci,
- + príslušný exekútor,
- + Slovenská obchodná inšpekcia vo veciach ochrany spotrebiteľa.

3. Poradenstvo v oblasti základných občianskych práv

Poradenstvo v oblasti základných občianskych práv môže súvisieť napríklad s poradenstvom v oblasti príslušnej legislatívy, a to predovšetkým v rovine rodinných a príbuzenských vzťahov, v rovine občianskeho spolunažívania, v rovine trestnoprávnej zodpovednosti a prevencie sociálno-patologických javov alebo v rovine vzťahov medzi občanom a orgánmi štátnej správy a samosprávy. Súčasťou tejto kategórie môže byť aj mediačná činnosť, a to v prípade, ak poskytovateľ sociálnych služieb má na ňu náležitú kvalifikáciu a akreditáciu.²

3.1. PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY

RODINA A PRÍBUZENSKÉ VZŤAHY

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine

Zákon č. 305/2005 o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele

OBČIANSKE SPOLUNAŽÍVANIE

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a pod.

160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok

TRESTNOPRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ A PREVENIA SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝCH JAVOV

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.

VZŤAHY MEDZI OBČANOM A ORGÁNMI ŠTÁTNEJ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Zákon č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a pod.

TABUĽKA Č. 3 – Príslušné zákony v oblasti základných občianskych práv

3.2. NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY, S KTORÝMI SA OBRACAJÚ KLIENTI NA KC

Na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození sa klienti najčastejšie obracajú s nasledujúcimi problémami.

² Oláh, M. 2017. Sociálne poradenstvo

Rodina a príbuzenské vzťahy:

- + náhradná rodinná starostlivosť,
- + rozvod manželstva,
- + dedenie,
- + vydedenie,
- + zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti,
- + sociálno-právna ochrana detí – zanedbávanie zdravotnej starostlivosti, zanedbávanie školskej dochádzky,
- + priznanie rodičovských práv,
- + priznanie otcovstva,
- + civilný sobáš,
- + návrh na uzavretie manželstva u maloletých.

Občianske spolunažívanie

Trestnoprávna zodpovednosť a prevencia sociálno-patologických javov:

- + register trestov – zahladenie trestu.

Mediácia:

- + civilné (nie trestné) spory je možné riešiť aj mediáciou. Mediácia sa hradí, no jej výsledok môže byť rýchlejší a pre strany vhodnejší ako súdne konanie. Predpokladom je, že obe strany sa majú záujem dohodnúť. Cenu mediácie si určuje konkrétny mediátor, pohybuje sa okolo 30 Eur za sedenie a počet sedení závisí od vôle strán dohodnúť sa. O výsledku mediácie rozhodujú strany, mediátor im v tomto procese pomáha. Mediáciou sa môže rozhodnúť spor z oblasti rodinného, občianskeho, susedského, pracovného a obchodného práva.

Vzťahy medzi občanom a orgánmi štátnej správy a samosprávy:

- + evidencia na UPSVaR.

3.3. ČO JE ÚLOHOU A KOMPETENCIOU KC

Rodina a príbuzenské vzťahy:

- + Pomôcť spísať návrh na súd, napr. návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom, návrh na zvýšenie alebo zníženie výživného, a podobne.
- + Informovanie o formách náhradnej starostlivosti o dieťa (podľa § 44 ods. 3 Zákona o rodine – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť a ústavná starostlivosť) a pomoc pri spísaní návrhu.

Sociálno-právna ochrana detí a sociálna kuratela:

- + Všímať si u svojich klientov, či sú dodržiavané práva detí, či je zabezpečená ich ochrana nevyhnutná pre ich blaho a či je rešpektovaný najlepší záujem dieťaťa vo viacerých oblastiach.
- + Všímať si, či na deťoch nie sú viditeľné známky týrania, zneužívania, zanedbávania alebo šikanovania.
- + Rovnako si všímať prvky agresívneho správania u rodičov, u rodinných príslušníkov, prípadne u detí v kolektíve.
- + Zamestnanci KC by si mali všímať správanie u mladistvých (prvky porúch správania, prítomnosť sociálnych patológií, vrátane ohrozenia závislosťami) a v primeranej miere komunikovať s rodičmi a prípadne aj s inštitúciami (škola, úrady).

- + Zamestnanci KC môžu v rámci možnosti realizovať preventívne aktivity (napr. v spolupráci s ďalšími špecializovanými inštitúciami).
- + Je vhodné, aby zamestnanci KC mali vybudované vzťahy založené na dôvere s príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny a oddelením sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately a mohli otvorene s týmto oddelením komunikovať v prípade podozrení (je však potrebné správne odhadnúť hranicu ohrozenia dieťaťa a komunikácie s príslušnými orgánmi).

Manželstvo maloletého:

- + Informovať klienta o náležitostiach manželstva maloletého (podľa § 11 Zákona o rodine, kedy môže súd v súlade s účelom manželstva výnimočne povoliť uzavretie manželstva maloletému staršiemu ako 16 rokov, pričom bez povolenia súdu je manželstvo neplatné).
- + Poskytnúť pomoc so spísaním návrhu na súd.

Dedenie, vydedenie:

- + Poskytnúť základné informácie pri otázkach dedenia (siedma časť, § 460 a nasledujúce Občianskeho zákonníka).
- + Poskytnúť základné informácie o dedení zo zákona (dedičské skupiny) a zo závetu s tým, že je potrebné upozorniť klienta, že dedenie zo závetu má prednosť pred dedením zo zákona.
- + Je potrebné upozorniť na dôležité pravidlo, že v záвете je povinné myslieť na neopomenuteľného dediča, ktorým sú potomkovia – deti poručiteľa. Pripomíname, že ide o deti aj mimo manželstva, teda tie, kde je poručiteľ uvedený v rodnom liste dieťaťa ako jeho rodič.
- + V otázkach vydedenia informovať o základných podmienkach, za ktorých je možné vydediť dieťa (§ 469a Občianskeho zákonníka).
- + Informovať o základných formách závetu (podľa § 476 Občianskeho zákonníka).
- + Pomôcť klientovi zistiť poplatky u notára za spísanie notárskej zápisnice – závetu, alebo zmluvy o prevode nehnuteľnosti.

Určenie otcovstva:

- + Informovať klienta o tom, že otcovstvo sa určuje primárne manželovi matky, alebo súhlasným vyhlásením rodičov, alebo rozhodnutím súdu (§ 84 a nasl. Zákona o rodine).
- + Informovať klienta, že pokiaľ rodičia nie sú manželmi, určenie otcovstva súhlasným vyhlásením je vhodné spraviť pred narodením dieťaťa.

Rodičovské práva a povinnosti:

- + Informovať rodičov o ich právach a povinnostiach podľa § 28 – 30 Zákona o rodine.
- + Pomôcť klientom v prípadnej komunikácii s inštitúciami (napr. úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).

3.4. ČO UŽ NIE JE KOMPETENCIOU KC

- Komunitné centrum nesmie vykonávať opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately.
- Opatrenia môžu vykonávať iba Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny - orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, právnická osoba alebo fyzická osoba,

ktorá vykonáva opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa §10. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.³

- Zamestnanci komunitných centier by v prípade akýchkoľvek pochybností alebo nejasností mali kontaktovať regionálneho koordinátora alebo metodický tím, rovnako by mali vopred konzultovať problémové alebo nejasné situácie, kým podniknú ďalšie kroky (napríklad pri podozrení na týranie dieťaťa) a je nevyhnutné sa pravidelne zúčastňovať supervízie.

3.5. NA ČO SI DAŤ POZOR

*Je potrebné upozorniť klienta na dôležité pravidlo, že v závete je povinné myslieť na **neopomenuteľného dediča**, ktorým sú potomkovia – deti poručiteľa. Pripomíname, že ide aj o deti mimo manželstva, teda tie, pri ktorých je poručiteľ uvedený v rodnom liste dieťaťa ako jeho rodič.*

Rovnako je potrebné upozorniť klienta, že maloletým potomkom sa musí dostať aspoň toľko, koľko predstavuje ich dedičský podiel zo zákona a plnoletým potomkom aspoň toľko, koľko predstavuje jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona. Pokiaľ tomu závet odporuje, je v tejto časti neplatný, ak nedošlo k vydedeniu uvedených potomkov.

Zamestnanci komunitných centier by v prípade akýchkoľvek pochybností alebo nejasností mali kontaktovať regionálneho koordinátora alebo metodický tím, rovnako by mali vopred konzultovať problémové alebo nejasné situácie, kým podniknú ďalšie kroky (napríklad pri podozrení na týranie dieťaťa) a je nevyhnutné, aby sa pravidelne zúčastňovali supervízie.

TABUĽKA Č. 4 – Načo si dať pozor v oblasti základných občianskych práv

3.6. KAM JE MOŽNÉ KLIENTA NASMEROVAŤ:

- + úrady práce, sociálnych vecí a rodiny,
- + orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- + Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže,
- + obec,
- + vyšší územný celok,
- + akreditované subjekty,
- + právnické osoby alebo fyzické osoby, ktoré vykonávajú opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 10. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele,
- + v otázkach dedenia na notára, ktorý môže spísať napr. závet notárskou zápisnicou alebo poradiť s inými otázkami, resp. informovať, aké sú jeho kompetencie.

³ <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialnopravna-ochrana-deti-socialna-kuratela/>

4. Poradenstvo v oblasti sociálneho zabezpečenia

Sociálne zabezpečenie na Slovensku sa skladá z troch pilierov – **sociálne poistenie**, **štátna sociálna podpora** a **sociálna pomoc**. V kontexte sociálnej pomoci zohráva úlohu sociálna udalosť, ako je napríklad materstvo, choroba, invalidita alebo nezamestnanosť a v závislosti od toho, či si klient platil, resp. mu boli platené sociálne odvody, vzniká, resp. nevzniká klientovi nárok na dávky zo Sociálnej poisťovne. **Štátna sociálna podpora** rovnako reflektuje udalosti, ako sú nezaopatrenosť dieťaťa, narodenie dieťaťa alebo napríklad úmrtie, s tým, že v kontexte štátnej podpory nezohráva rolu zásluhovosť ako v predchádzajúcom prípade, ale dávky sú poskytované v jednotnej výške všetkým klientom. **Sociálna pomoc** je poskytovaná klientom, ktorí sa ocitli v hmotnej núdzi a zároveň preukážu, že nedisponujú zdrojmi a schopnosťami potrebnými pre vymanenie sa z tejto situácie. Rozsah pomoci tak môže za splnenia určitých podmienok finančne kompenzovať rozdiel medzi životným minimom a príjmom.

Poradenstvo v kontexte sociálneho zabezpečenia teda môže byť poradenstvom v oblasti príslušnej legislatívy a taktiež môže spočívať v sprostredkovaní kontaktu a komunikácie medzi klientom a príslušnými inštitúciami, v tvorbe plánu a stratégie riešenia konkrétnej krízovej situácie.⁴

4.1. PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY

Zákon č. 417/2013 o pomoci v hmotnej núdzi
Zákon č. 461/2003 o sociálnom poistení
Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách
201/2008 Z. z. Zákon o náhradnom výživnom
Zákon č. 447/2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

TABUĽKA Č. 5 – Príslušné zákony v oblasti sociálneho zabezpečenia

4.2. NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY, S KTORÝMI SA OBRACAJÚ KLIENTI NA KC

Na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození sa klienti najčastejšie obracajú s nasledujúcimi problémami:

- + výživné,
- + náhradné výživné,
- + hmotná núdza,

4 Oláh, M. 2017. Sociálne poradenstvo

- + dôchodky,
- + peňažné príspevky a kompenzácie ŤZP.

4.3. ČO JE ÚLOHOU A KOMPETENCIOU KC

Výživné:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať návrh na určenie výživného pre maloleté dieťa (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby návrh doručil/doručila na súd).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať návrh na zvýšenie alebo zníženie už určeného výživného pre maloleté dieťa (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby návrh doručil/doručila na súd).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať návrh na určenie výživného medzi manželmi (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby návrh doručil/doručila na súd).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o pomoc pri vymáhaní výživného od povinnej osoby v zahraničí (nasmerovať klienta/klientku do Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže).

Náhradné výživné:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o náhradné výživné (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).

Hmotná núdza:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi alebo o osobitný príspevok (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o jednorazovú dávku v hmotnej núdzi (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na obecný alebo mestský úrad v obci alebo v meste, kde má trvalý pobyt).

Dôchodky:

- + Informovať klienta/klientku o tom, aké údaje a doklady potrebuje k vybaveniu jednotlivých dôchodkov (na webovej stránke Sociálnej poisťovne je vzor tlačiva, ktoré však so žiadateľom spisuje Sociálna poisťovňa).
- + Pomôcť klientovi/klientke telefonicky si dohodnúť termín návštevy v pobočke Sociálnej poisťovne s cieľom vybaviť si dôchodok (väčšina pobočiek Sociálnej poisťovne vyžaduje dohodnutie termínu vopred).

Peňažné príspevky a kompenzácie ŤZP:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o preukaz ŤZP (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o peňažný príspevok na kompenzáciu (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).
- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o vydanie parkovacieho preukazu (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).
- + Pomôcť klientovi/klientke sformulovať odôvodnenie žiadosti.
- + Informovať klienta o náležitostiach potrebných k priznaniu príspevkov a kompenzácií (napr. potvrdenie o príjme).

4.4. ČO UŽ NIE JE KOMPETENCIOU KC

- Vymáhať výživné.
- Zamestnanci KC môžu v prípade potreby klienta sprevádzať na úrady pri vybavovaní potrebných náležitostí, nie je však vhodné, aby akékoľvek kroky realizovali za klienta.
- V kompetencii zamestnancov komunitných centier nie je ani vypočítavanie výšky dôchodkov alebo dávok.

4.5. NA ČO SI DAŤ POZOR

V súvislosti s dôchodkami je potrebné upozorňovať klientov na riziká nelegálnej práce, vzhľadom k absentujúcim odvodom do sociálnej a zdravotnej poisťovne.

TABUĽKA Č. 6 – Načo si dať pozor v oblasti sociálneho zabezpečenia

4.6. KAM JE MOŽNÉ KLIENTA NASMEROVAŤ

- + V otázkach týkajúcich sa výživného na príslušný okresný súd, v prípade žiadania výživného zo zahraničia napríklad na Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže.
- + V otázkach týkajúcich sa náhradného výživného na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.
- + V otázkach týkajúcich sa hmotnej núdze na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v prípade jednorazovej dávky v hmotnej núdzi na obecný alebo mestský úrad.
- + V otázkach týkajúcich sa dôchodkov na Sociálnu poisťovňu.
- + V otázkach týkajúcich sa peňažných príspevkov a kompenzácií ŤZP na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

5. Poradenstvo v oblasti bývania

Poradenstvo v oblasti bývania môže zahŕňať poradenstvo v oblasti legislatívy spojenej s bývaním (Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov; Stavebný zákon č. 50/1976; Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. a pod.), prípadne sprostredkovanie kontaktu a komunikácie medzi klientom a príslušnými inštitúciami, ako sú napríklad správa bytov, stavebný úrad alebo správa katastra a podobne. Súčasťou poradenstva môže byť tvorba plánu a stratégie riešenia konkrétnej krízovej situácie, preventívne opatrenia na zamedzenie opätovného vzniku nepriaznivých sociálnych situácií a podobne.⁵

5.1. PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY

Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov
Stavebný zákon č. 50/1976
Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.
Zákon č. 417/2013 o pomoci v hmotnej núdzi

TABUĽKA Č. 7 – Príslušné zákony v oblasti bývania

5.2. NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY, S KTORÝMI SA OBRACAJÚ KLIENTI NA KC

Na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození sa klienti najčastejšie obracajú s nasledujúcimi problémami:

- + príspevok na bývanie,
- + záujem o nájomné bývanie,
- + záujem o legalizáciu bývania.

5.3. ČO JE ÚLOHOU A KOMPETENCIOU KC

Príspevok na bývanie:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o príspevok na bývanie (nasmerovať klienta/klientku k tomu, aby žiadosť doručil/doručila na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny).
- + Zamestnanci KC môžu klienta/klientku informovať o podmienkach poskytnutia príspevku.

Záujem o nájomné bývanie:

- + Pomôcť klientovi/klientke vypísať žiadosť o nájomné alebo sociálne bývanie (nasmerovať klienta/klientku k doručeniu na príslušný obecný alebo mestský úrad).
- + Informovať klienta o malej pravdepodobnosti získania nájomného bývania vzhľadom k aktuálnemu celkovému malému percentu nájomných bytov.

⁵ Oláh, M. 2017. Sociálne poradenstvo

- + Poradenstvo klientom týkajúce sa bývania (finančné hospodárenie, udržiavanie bytových priestorov, režim bývania, podmienky spolunažívania so susedmi, v komunite, povinnosti vyplývajúce z nájomného alebo sociálneho bývania a podobne).
- + Pomôcť klientovi komunikovať s príslušným obecným alebo mestským úradom.

Záujem o legalizáciu bývania:

- + Komunikácia s obcou, prípadne mestom o možnosti vysporiadania pozemkov (štandardne sa osvedčil postup, pri ktorom boli vhodné pozemky odkúpené obcou alebo mestom od súkromných majiteľov, následne rozparcelované a odpredané klientom).
- + Komunikácia s mimovládnyimi organizáciami, ktoré realizujú projekty svojpomocnej výstavby (napr. ETP, Človek v ohrození a Projekt Dom.ov, Združenie pre lepší život), s tým, že výstavba rodinného domu je financovaná kombináciou vlastných úspor stavebníka a neziskovej mikropôžičky.
- + Komunikácia s klientmi o ich motivácii a odhodlaní sporiť si finančné prostriedky.

5.4. ČO UŽ NIE JE KOMPETENCIOU KC

- Komplexné poradenstvo týkajúce sa bytovej alebo stavebnej problematiky, KC by nemalo nahrádzať inštitúcie, ako sú obecné úrady, stavebné úrady a katastrálne úrady.
- Zamestnanci komunitného centra nemusia ovládať všetky postupy súvisiace so stavebnou a bytovou problematikou, dôležitejšie je, aby vedeli klientov nasmerovať, prípadne im pomôcť komunikovať s relevantnými inštitúciami.

5.5. NA ČO SI DAŤ POZOR

Príspevok na bývanie v jednom byte, rodinnom dome alebo v obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie sa priznáva len raz bez ohľadu na počet domácností užívajúcich byt.

Na príspevok na bývanie nemajú nárok rodiny, ktoré žijú v nelegálnych a v neskolaudovaných obydliach.

Na uhradenie nákladov spojených s bývaním, ako je napríklad drevo počas vykurovacej sezóny, môžu klienti požiadať o jednorazovú dávku v hmotnej núdzi na príslušnom obecnom alebo mestskom úrade.

TABUĽKA Č. 8 – Načo si dať pozor v oblasti bývania

5.6. KAM JE MOŽNÉ KLIENTA NASMEROVAŤ

- + Vo veci príspevku na bývanie na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.
- + V prípade záujmu o nájomné alebo sociálne bývanie na miestny obecný alebo mestský úrad.
- + V prípade záujmu o legalizáciu bývania alebo svojpomocnú výstavbu do mimovládnych organizácií, ktoré tieto aktivity zastrešujú.
- + V prípade ostatných problémov súvisiacich s bývaním na príslušný stavebný úrad, katastrálny úrad a pod.

6. Poradenstvo v oblasti práce

Oblasť práce je v kontexte sociálneho poradenstva veľmi široká a nie je ľahké obsiahnuť ju. Môže súvisieť tak s pracovným, ako aj kariérom a kariérovým poradenstvom, no taktiež sa môže týkať náležitostí súvisiacich so vznikom, priebehom alebo skončením pracovného pomeru, povinností vyplývajúcich z pracovného pomeru alebo živnosti, práv zamestnancov, odvodov atď. Nie je v možnostiach ani v kompetenciách zamestnancov komunitných centier, aby obsiahli všetky tieto oblasti. Je dôležité, aby vedeli klientom poskytnúť aspoň základné poradenstvo, vedeli ich nasmerovať do relevantných inštitúcií, prípadne im pomohli komunikovať s týmito inštitúciami a je pridanou hodnotou (nie povinnosťou), ak vedia klientom v niektorej z oblastí poskytnúť aj špecializované poradenstvo.

6.1. PRÍSLUŠNÉ ZÁKONY

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce
Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci
Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde
Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov
Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnom zamestnávaní
Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia
Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení
Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe
Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme
Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení
Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní
Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku
Zákon č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách

TABUĽKA Č. 9 – Príslušné zákony v oblasti práce

6.2. NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY, S KTORÝMI SA OBRACAJÚ KLIENTI NA KC

Na komunitné centrá neziskovej organizácie Človek v ohrození sa klienti najčastejšie obracajú s nasledujúcimi problémami:

- + hľadanie zamestnania,
- + náležitosti súvisiace so vznikom a ukončením trvalého pracovného pomeru,
- + povinnosti vyplývajúce z dohôd o vykonaní práce (dovolenka),
- + informovanie sa o nároku na PN, OČR, ich vyplácanie a možná doba trvania – podporné obdobie,
- + výplata PN,
- + dane – nedoplatky, preplatky, daňové priznania,
- + založenie živnosti – povinnosti,

- + platby poisťného – úľava na sociálnom poistení a doba trvania,
- + zdravotné poistenie pri SZČO,
- + nelegálna práca.

6.3. ČO JE ÚLOHOU A KOMPETENCIOU KC

Hľadanie zamestnania:

- + Zamestnanci KC môžu klientovi pomôcť s napísaním životopisu.
- + Je možné s klientmi realizovať individuálne alebo skupinové aktivity na sebazpoznávanie a na reflexiu silných a slabých stránok, prípadne aktivity na zreálnovanie klientov.
- + Zamestnanci KC môžu klientom dávať spätnú väzbu na ich charakteristiky, ktoré súvisia s oblasťou zamestnania sa (konštruktívna spätná väzba zameraná na upravenosť, hygienu, správanie, komunikáciu, vystupovanie).
- + Zamestnanci KC môžu klientovi pomôcť s hľadaním zamestnania.
- + Zamestnanci KC môžu komunikovať s potenciálnymi zamestnávateľmi.

Náležitosti súvisiace so vznikom a ukončením trvalého pracovného pomeru:

- + Zamestnanci KC môžu klientom poskytovať základné poradenstvo týkajúce sa povinnosti evidencie na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny a komunikácie s úradom v prípade vzniku alebo ukončenia pracovného pomeru.
- + Rovnako môžu klientov informovať o vplyve príjmu na poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi (avšak tak, aby bola zachovaná snaha klientov zamestnať sa a prehliť si pracovné návyky a zručnosti).
- + V prípade, že bol klient minimálne 12 mesiacov evidovaný na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, informovať ho o možnosti poberania osobitného príspevku.
- + Informovať klienta o možnosti jednorazovej dávky v hmotnej núdzi v prípade vzniku mimoriadnych výdavkov súvisiacich v tomto prípade so zamestnaním sa.

Povinnosti vyplývajúce z dohôd o vykonaní práce (dovolenka):

- + Zamestnanci KC môžu klientom poskytovať základné poradenstvo týkajúce sa povinnosti evidencie na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny a komunikácie s úradom v prípade vzniku alebo ukončenia DOVP alebo DOPČ.
- + Rovnako môžu klientov informovať o vplyve príjmu z DOVP alebo DOPČ na poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi (avšak tak, aby bola zachovaná motivácia klientov zamestnať sa a prehliť si pracovné návyky a zručnosti).

Informovanie sa o nároku na PN, OČR, ich vyplácanie a možnú dobu ich trvania – podporné obdobie:

- + Zamestnanci KC môžu klientom poskytovať základné poradenstvo o nároku na PN alebo OČR a rovnako o povinnostiach vyplývajúcich z ich čerpania.

Dane – nedoplatky, preplatky, daňové priznania:

- + Zamestnanci KC môžu klientom poskytovať základné poradenstvo týkajúce sa povinnosti podania daňového priznania, prípadne ich upozorniť na termíny.
- + Zamestnanci KC môžu klientom pomôcť nájsť kontakt na účtovníka, ktorý im vypracuje daňové priznanie.
- + Rovnako môžu klientom pomôcť zorientovať sa vo vypracovanom daňovom priznaní.

Založenie živnosti – povinnosti, platby poisťného:

- + Zamestnanci KC môžu klientovi poskytnúť základné poradenstvo týkajúce sa založenia živnosti, prípadne ich môžu nasmerovať na relevantné úrady alebo iných odborníkov.

Nelegálna práca:

- + Je vhodné, aby zamestnanci KC upozorňovali klientov na riziká nelegálnej práce a riziká pokuty.

6.4. ČO UŽ NIE JE KOMPETENCIOU KC

- Hľadať klientom zamestnanie bez ich prítomnosti a náležitej motivácie.
- Zodpovedať za dochádzku alebo dopravu klientov do zamestnania.
- Zamestnanci KC nesmú klientom poskytovať alebo požičovať finančné prostriedky (dôležitosť dodržania profesionálnych hraníc).
- Preberať zodpovednosť za klienta v súvislosti s komunikáciou so zamestnávateľmi alebo s inštitúciami.
- Vypíňať klientom daňové priznania.
- Nie je úlohou ani kompetenciou KC poskytovať klientom komplexné poradenstvo týkajúce sa živnosti a povinností z nej vyplývajúcich. (Je veľmi dôležité, aby zamestnanci KC klientov vopred upozornili, že informácie poskytnuté v KC majú iba orientačný charakter a nenahrádzajú informácie ani pokyny od daňových úradov, živnostenských úradov alebo sociálnej a zdravotnej poisťovne.)

6.5. NA ČO SI DAŤ POZOR

Je veľmi dôležité, aby zamestnanci KC klientov vopred upozornili, že informácie poskytnuté v KC a týkajúce sa napríklad živnosti alebo daní, majú iba orientačný charakter a nenahrádzajú informácie ani pokyny od daňových úradov, živnostenských úradov alebo sociálnej a zdravotnej poisťovne a pod.

Osoby, ktoré pracujú nelegálne, sa vystavujú problémom s nárokom na mzdu, stravovaním, so zákonom stanovenou maximálnou výmerou pracovného času, s minimálnu výmerou oddychu a dovolenku. V neskoršom období tiež riskujú problémy pri uplatňovaní si nároku na dôchodok.

TABUĽKA Č. 10 – Načo si dať pozor v oblasti práce

6.6. KAM JE MOŽNÉ KLIENTA NASMEROVAŤ

- + úrad práce, sociálnych vecí a rodiny,
- + živnostenský úrad,
- + daňový úrad,
- + Sociálna poisťovňa,
- + zdravotná poisťovňa.

/ Zoznam použitej literatúry a uvádzaných zákonov

- [1] Levická, J. 2017. Poradenstvo a advokácia. Dva spôsoby profesionálnej pomoci. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave.
- [2] Oláh, M. 2017. Sociálne poradenstvo. Dostupné na: http://www.npkiku.gov.sk/data/files/np_kiku/dokumenty/Socialne%20poradenstvo%20brozura%20Jun2017%20blok.pdf

/ ZÁKONY

- [1] Zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní
- [2] Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe
- [3] Zákon č. 417/2013 o pomoci v hmotnej núdzi
- [4] Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku
- [5] Zákon č. 448/2008 o sociálnych službách
- [6] Zákon č. 447/2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia
- [7] Zákon č. 201/2008 Z. z. Zákon o náhradnom výživnom
- [8] Zákon č. 8/2008 Z. z. o poisťovníctve
- [9] Zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde
- [10] Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia
- [11] Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa
- [12] Zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci
- [13] Zákon č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele
- [14] Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.
- [15] Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnom zamestnávaní
- [16] Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine
- [17] Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení
- [18] Zákon č. 420/2004 Z. z. o mediácii a pod.
- [19] Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a pod.
- [20] Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
- [21] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov
- [22] Zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme
- [23] Zákon č. 461/2003 o sociálnom poistení
- [24] Zákon č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách
- [25] Zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách
- [26] Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce
- [27] Zákon č. 233/1995 Z. z. Exekučný poriadok

- [28] Zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov
- [29] Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní
- [30] Stavebný zákon č. 50/1976
- [31] Zákon č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní
- [32] Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.
- [33] Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

/ ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CPP – Centrum právnej pomoci
DOVP – dohoda o vykonaní práce
DOPČ – dohoda o pracovnej činnosti
KC – komunitné centrum
MRK – marginalizovaná rómska komunita
NFP – nenávratný finančný prostriedok
n. o. – nezisková organizácia
OČR – ošetrovanie člena rodiny
OP – operačný program
PN – pracovná neschopnosť
SR – Slovenská republika
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
ŤZP – ťažké zdravotné postihnutie
UPSVAR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

/ ZOZNAM TABULIEK

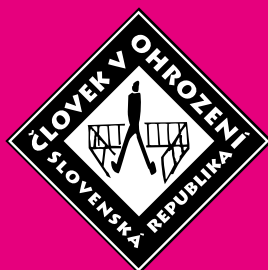
Tabuľka č. 1 – Príslušné zákony v oblasti financií a hospodárenia
Tabuľka č. 2 – Na čo si dať pozor v oblasti financií a hospodárenia
Tabuľka č. 3 – Príslušné zákony v oblasti základných občianskych práv
Tabuľka č. 4 – Na čo si dať pozor v oblasti základných občianskych práv
Tabuľka č. 5 – Príslušné zákony v oblasti sociálneho zabezpečenia
Tabuľka č. 6 – Na čo si dať pozor v oblasti sociálneho zabezpečenia
Tabuľka č. 7 – Príslušné zákony v oblasti bývania
Tabuľka č. 8 – Na čo si dať pozor v oblasti bývania
Tabuľka č. 9 – Príslušné zákony v oblasti práce
Tabuľka č. 10 – Na čo si dať pozor v oblasti práce

ČLOVEK v OHROZENÍ

BAŠTOVÁ 343/5

811 03 BRATISLAVA

www.clovekvohrozeni.sk

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.